

Puhtaan siirtymän ympäristömenettelyt

21.10.2025

Rahoittaja

Jatkuva oppiminen ja
työllisyyden palvelukeskus

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Aalto University

Puhtaan siirtymän ympäristömenettelyt

21.10.2025

**Kemikaaliturvallisuuslain
mukainen
valvonta**

Satu Räsänen

Ympäristöoikeuden johtava asiantuntija, ACTS

satu.rasanen@acts.fi

SISÄLLYS

- Valvontaviranomaiset ja toiminnanharjoittajan vastuuhenkilöt
  - Valvontaviranomaiset
  - Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus
  - Näytteidensaantioikeus
  - Toiminnanharjoittajan vastuuhenkilöt
- Valvontatoimenpiteet
  - Yleistä laitosten tarkastuksista
  - Valvonnan riskiperusteisuus
  - Käyttöönottotarkastus
  - Tarkastussuunnitelma ja –ohjelma
  - Määräaikaistarkastukset
  - Tarkastustiheys
  - Onnettomuustilanteiden tarkastukset
  - Pelastusviranomaisen valvojana
- Teollisuussäiliöt ja niiden tarkastus
- Pakkokeinot ja seuraamukset

Säädökset

- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
- VnA vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)
- Pelastuslaki (379/2011)

Lyhenteet

TUKES

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

PELA

Pelastusviranomainen

VnA

Valtioneuvoston asetus

VALVONTAVIRANOMAISET JA TOIMINNANHARJOITTAJAN VASTUUHENKILÖT

Valvontaviranomaiset

- **TUKES** valvoo KemTurvL:n määräysten noudattamista, jos tehtävä ei ole säädetty muulle viranomaiselle (KemTurvL 26 a §).
- **PELAt** valvovat tämän lain noudattamista, kun on kyse (KemTurvL 27 a §):
  - 1) vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tai säilytyksestä, jollei toiminta ole osa 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnallista kokonaisuutta -> TUKES (esim. yhteinen palo-osasto, vallitila tai vaarallisen kemikaalin putkiyhteys).
  - 2) yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien muiden pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä tai niiden luovutuksesta yksityiseen kulutukseen;
  - 3) räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena 81 §:ssä mainituissa tilaisuuksissa (kokoukset, yleisötilaisuudet ym.).

Valvontaviranomaiset

- **Poliisi** valvoo tämän lain noudattamista, kun on kyse:
  - 1) räjähteiden käytöstä, siirrosta sekä luovutuksesta ja tähän liittyvästä säilytyksestä;
  - 2) ampuma-aseiden patruunoiden, sytytysnallien ja ruudin varastoinnista myymälässä;
  - 3) räjähteiden hävittämisestä;
  - 4) ilotulitusnäytöksistä.

Valvontaviranomaiset

- TUKESin lisäksi **tulliviranomainen** valvoo räjähteiden maahantuontia ja siirtoa koskevien säännösten noudattamista.
- Räjäheteitä koskevasta valvonnasta rajavalvonnan ja -tarkastusten yhteydessä on lisäksi voimassa, mitä **rajavartioloitoksesta** annetussa laissa ([320/1999](#)) säädetään.
  - Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin valvontaviranomaisten tehtäväjaosta ja yhteistoiminnasta.

122 § Virka-apu

- Poliisi, tulliviranomainen ja rajavartioloaitos ovat tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua tämän KemTurvL:n säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus (KemTurvL 117 §)

- Valvontaviranomaisella on oikeus saada tämän lain säännösten noudattamisen valvontaa varten tarpeelliset tiedot niiltä toiminnanharjoittajilta ja henkilöiltä, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

Valvontaviranomaisen tarkastusoikeus (KemTurvL 118 §)

- Valvontaviranomaisella on oikeus päästä alueelle, huoneistoon ja muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta tarpeen, tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin.
- Asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä rikosta ([RL 39/1889](#)) 34 luvun (yleisvaaralliset rikokset) 1, 3, 7–9 tai 10 § taikka 44 luvun ((terveyttä ja turvallisuutta vaarantavat rikokset) 11 tai 12 §)

Näytteidensaantioikeus

Näytteensaantioikeus (KemTurvL 119 §)

- Valvontaviranomaisella on oikeus saada 5 luvussa tarkoitetuista tuotteista tai räjähteistä tämän lain noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellisia näytteitä toiminnanharjoittajilta ja muilta henkilöiltä, joita tämän lain velvoitteet koskevat.
- Valvontaviranomaisen on korvattava 1 momentissa tarkoitettut näytteet toiminnanharjoittajan tai 1 momentissa tarkoitettun muun henkilön sitä vaatiessa käyvän hinnan mukaan, jollei havaita, että ne ovat tämän lain vastaisia.
- Jos 5 luvussa tarkoitettu tuote tai räjähdde ei täytä tämän lain säännösten vaatimuksia ja valvontaviranomainen soveltaa jotain 105–107 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai vaatimusta, valvontaviranomainen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tai 1 momentissa tarkoitettun muun henkilön korvaamaan testauksesta ja tutkimuksesta aiheutuneet kustannukset.

Toiminnanharjoittajan vastuuhenkilöt

Käytönvalvoja (VnA 685/2015, 12 §)

- KemTurvL:n 29 §:ssä tarkoitettuna vastuuhenkilönä vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti käsittelevissä ja varastoivissa tuotantolaitoksissa toimii käytönvalvoja tai -valvojat.
- Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että käytönvalvojalla on riittävät edellytykset hoitaa tehtävänsä.
- Toiminnanharjoittajalla tulee olla ajan tasalla oleva luettelo nimeämistään käytönvalvojista.

VALVONTATOIMENPITEET

Yleistä laitosten tarkastuksista

- Kemikaalilaitoksille tehtävillä tarkastuksilla TUKES varmistaa, että laitos noudattaa lupaehtoja ja lainsäädäntöä (KemTurvL 26 a §).
- TUKES valvoo lupien, tarkastusten ja asiakirjanvalvonnan perusteella, että teollisuuslaitokset täyttävät niille asetetut tavoitteet.
- Tarkastusmuotoja ovat käyttöönottotarkastus ja säännölliset määräaikaistarkastukset.
- TUKESin valvomat laitokset jaetaan toiminnan laajuuden perusteella:
  - 1) turvallisuusselvitysvelvollisiin laitoksiin
  - 2) toimintaperiaateasiakirjavelvollisiin laitoksiin ja
  - 3) lupa- ja nestekaasulaitoksiin
  - Toiminnan laajuus määräytyy kemikaalien määrän ja vaarallisuuden perusteella.
- **Vaarallisten kemikaalien käytön ja varastoinnin valvonta**, eli luvat, ilmoitukset ja käyttöönotto- sekä määräaikaistarkastukset jakaantuvat TUKESn ja pelastuslaitosten kesken, riippuen käsiteltävien ja varastoitavien kemikaalien laadusta ja määrästä.

Valvonnan riskiperusteisuus

- Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonta on **riskiperusteista**.
- TUKES valvoo tiheämmin laitoksia, joissa kemikaalien määrä on suuri ja onnettomuusriskit merkittävät-tarkastusväliä voidaan muuttaa laitoksen häiriö- ja onnettomuustietojen ja tarkastuksella tehtyjen havaintojen perusteella.
- Tarkastusväliin vaikuttaa myös kohteelle määritettävä *riskiluku*.
- Riskiluku: Kuvaa laitoksen mahdollisten onnettomuuksien vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön. Ei ota kantaa johtamisjärjestelmiin tai toimintaperiaatteisiin.
- Riskilukuun vaikuttavia tekijöitä ovat:
  - kohteen prosessivaarat
  - onnettomuusskenaariot ja vaikutusalueet sekä
  - tuotantolaitoksen sijoittuminen.
- Toiminnanharjoittaja laatii alustavan riskilukulaskelman osana käyttöönotto- ja määräaikaistarkastukseen valmistautumista -> riskilukulaskelmaa käsitellään tarkastuksella ja siihen tehdään tarvittaessa muutoksia.

Valvonnan riskiperusteisuus

- Tukes vahvistaa riskilukulaskelman ja arvioi tarvetta määräaikaistarkastusten tiheyden muuttamiselle huomioiden myös muut valvontahavainnot.
- Riskilukulaskelma katselmoidaan ja tarvittaessa päivitetään muutosten myötä.

[Riskilukulomake \(xlsx, 89 kt\)](#)

[Ohje toiminnanharjoittajalle \(pdf, 413 kt\)](#)

Käyttöönottotarkastus

Käyttöönottotarkastus (VnA 685/2015, 30 §)

- Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin voi aloittaa vasta TUKESin laitoksella suorittaman hyväksytyt käyttöönottotarkastuksen jälkeen -> tarkastuksessa arvioidaan toteutuvatko TUKESin luvassa asettamat ehdot.
  - Nestekaasulaitos voidaan tarkastaa myös tarkastuslaitoksen toimesta, jos sallittu luvassa -> tiedot TUKESille ja PELAlle.
- Lupaehdot kattavat ne asiat, jotka laitoksen on erityisesti huomioitava toiminnassaan.
- Osa ehtojen täyttymisestä voidaan todeta ennen tarkastusta tai sen jälkeen esim. asiakirjoilla tai valokuvilla.
- Paikan päällä tehtävällä tarkastuksella TUKES varmistaa, että laitos on rakennettu suunnitelmien mukaisesti.

Käyttöönottotarkastus

- Käyttöönottotarkastuksen jälkeen TUKES/tarkastuslaitos laatii 2 kuukauden kuluessa tarkastuskertomuksen, josta tulee käydä ilmi tarkastetut kohteet, tarkastuksen pääkohdat sekä havaitut puutteet (VnA 685/2015, 32 §).
  - Toimitetaan toiminnanharjoittajalle sekä muille viranomaisille.
- Toiminnanharjoittajan on annettava asetetussa määräajassa selvitys tarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamisesta.

Tarkastussuunnitelma ja -ohjelma

- TUKES laatii tarkastussuunnitelman yhteistyössä AVIn, ELYn (LVV:n) ja PELAn kanssa -> yleiset tavoitteet tarkastustoiminnalle tuotantolaitoksista aiheutuvien henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkojen ehkäisemiseksi -> suunnitelma tarkistettava säännöllisesti (KemTurvL, 27 §).
- Lisäksi TUKES laatii tarkastusohjelman säännöllistä valvontaa varten laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittaville tuotantolaitoksille ja yhteistoimintalaitoksille -> määritellään eri laitostyyppien tarkastustiheydet (KemTurvL 27 §).
- Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tarkastussuunnitelman ja -ohjelman sisällöstä sekä laadinnasta (KemTurvL 27 §).

Määräaikaistarkastukset

Määräaikaistarkastuksen tavoitteet

- Määräajoin tehtävillä tarkastuksilla TUKES selvittää, millaisia yrityksen toimintatavat onnettomuuksien estämiseksi ovat ja noudatetaanko toimintatapoja -> toiminnanharjoittajan noudatettava turvallisuusjohtamisjärjestelmää.

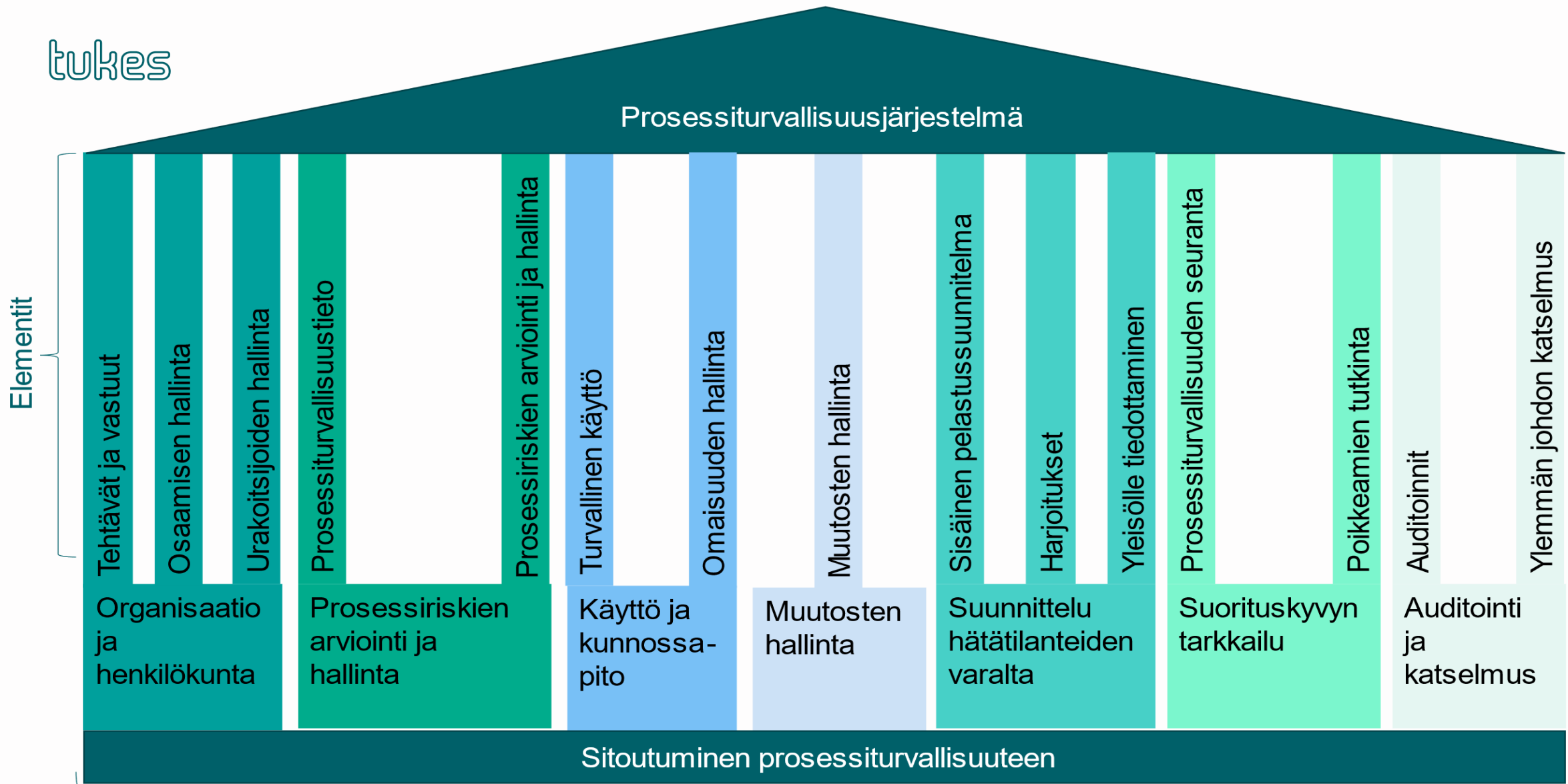
Määräaikaistarkastus - sisältöä

Esimerkkejä määräaikaistarkastuksilla arvioitavista asioista ja niihin liittyvistä hyvistä käytännöistä:

- Säädosvaatimusten tunnistaminen
- Johdon ja työntekijöiden sitoutuminen
- Riskien arviointi ja muutosten hallinta
- Tekninen toteutus ja toimintakunto
- Ohjeistus ja koulutus
- Poikkeamatilanteiden hallinta

Prosessiturvallisuusjärjestelmä

tukes

Määräaikaistarkastusmenettely

- Tarkastus voidaan hoitaa **laitosvierailun** lisäksi videoneuvotteluna (**etätarkastus**), jos TUKES katsoo, että tehdaskierros on mahdollista korvata kohteesta toimitettavilla valokuvilla, videolla tai muulla dokumentaatiolla.

Konsernitarkastus

- Yritykselle, jolla on useampi laajamittaista vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittava laitos, voidaan tehdä konsernitarkastus -> ehtona menettelyjen yhtenäisyys laitosten välillä. Tarkastuksella arvioidaan johtamisjärjestelmää.
- Jos TUKES toteaa konsernitarkastuksessa, että menettelyt ovat lainmukaiset, voidaan laitoksille tehtävillä tarkastuksilla keskittyä järjestelmän toimintaan käytännössä.

Tuotantolaitoksen toiminnan laajuus ja laitokselle tehtävät tarkastukset (VnA 685/2015, 28 §)

Tuotantolaitoksen toiminnan laajuus	Määräaikaistarkastuksien tiheys	Käyttöönottotarkastus tehtävä
Turvallisuusselvitysvelvollinen laitos	1 vuosi	Kyllä
Toimintaperiaateasiakirjavelvollinen laitos	3 vuotta	Kyllä
Lupalaitos	5 vuotta	Kyllä
Ilmoitus, myös tilapäinen toiminta	Pelastuslaitoksen tarkastussuunnitelman mukaan	Kyllä
Ei ilmoitusvelvollisuutta	-	-

Hyväksytty tarkastuslaitos tarkastaa laajamittaista toimintaa harjoittavat **nestekaasulaitokset**, jotka eivät vaadi turvallisuusselvitystä tai ole toimintaperiaateasiakirjavelvollisia, vähintään kerran neljässä vuodessa.

Onnettomuustilanteiden tarkastukset

- TUKES toteuttaa pääasiassa asiakirjavalvontana.
  - Toiminnanharjoittajan viipymättä ilmoitettava TUKES/PELA (KemTurvL 98 §)
  - Käytännössä TUKES voi pyytää toiminnanharjoittajalta selvityksiä tuotantolaitoksella tapahtuneesta onnettomuudesta tai vakavasta läheltä piti -tilanteesta, jotka ovat tulleet ilmi toiminnanharjoittajan oman ilmoituksen, uutisoinnin tai muun viranomaisen tai sivullisen tekemän ilmoituksen perusteella -> vakavista onnettomuuksista tehdään aina erillinen tutkinta.
  - Toiminta voidaan keskeyttää tutkinnan ajaksi.
- Myös ilmoitukseen perustuvat tarkastukset tehdään enimmäkseen asiakirjavalvontana -> perustuvat esim. pelastusviranomaisen tai sivullisen tekemiin ilmoituksiin.
  - Konkurssitapaukset, toiminnan uudelleenaloittaminen ilman tietoa KemTurvL:n vaatimusten noudattamisesta.

Pelastusviranomainen valvojana

- PELAn on **valvottava** vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavan tuotantolaitoksen teknisen toteutuksen ja toimintatapojen **vaatimustenmukaisuutta** ja toimivuutta sekä sitä, että tuotantolaitos on säännösten ja **25 §:ssä tarkoitetun päätöksen mukainen**.
- PELAn on tarkastettava vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavan tuotantolaitoksen toimintatavat ja teknisen toteutuksen vaatimustenmukaisuus **ennen tuotantolaitoksen käyttöönottoa**.

Pelastusviranomaisen valvojana

Tarkastus (KemTurvL 27 a §) ja Vaaralliset kemikaalit teollisuudessa –ohje: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto)

- PELA tekee toiminnanharjoittajan ilmoituksen johdosta päätöksen ja tarkastaa laitoksen ennen toiminnan aloittamisesta.
- Ilmoitus tulee toimittaa PELAlle kuukausi (1 kk) ennen toiminnan aloittamista tai kemikaalien käyttöönottoa.
- Ilmoitus liitteineen toimitetaan sille PELAlle, jonka alueella toimintaa harjoitetaan.

Pelastusviranomaisen valvojana

- Käyttöönottotarkastusten lisäksi PELA tarkastaa vähäiset kohteet pelastuslain (379/2011) mukaisesti.
  - PELAn on tarkastettava suunnitelmallisesti, järjestelmällisesti ja määräajoin valvonnan alaiset tuotantolaitokset niiden toiminnan edellyttämässä laajuudessa riskinarviointiin perustuen.
  - Tarkastukset sisällytetään pelastuslain 79 §:n mukaiseen valvontasuunnitelmaan.
  - Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin valvonnan ja tarkastusten sisällöstä, ilmoituksista muille viranomaisille sekä valvonnan ja tarkastusten muusta käytännön toteutuksesta (KemTurvL 27 a §, VnA 685/2015 40 §)
- Tarkastuksista kirjoitetaan pöytäkirja, josta ilmenevät puutteet ja määräykset niiden korjaamiseksi.
- Toiminnanharjoittajan on annettava asetetussa määräajassa selvitys tarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamisesta.

TEOLLISUUSSÄILIÖT JA NIIDEN TARKASTAMINEN

Teollisuussäiliöiden tarkastus

- TUKES **valvoo säiliöitä tuotteina** säiliöiden käyttötarkoituksesta riippuen joko rakennustuotelainsäädännön tai KemTurv-lainsäädännön nojalla.
  - ✓ Teollisuussäiliöt kiinteitä isoja varastosäiliöitä tai muutoin vaativia erikoissäiliöitä -> isot varastosäiliöt valmistetaan asennuspaikalla.
  - ✓ Säiliöt rakennetaan SFS-EN standardien mukaisesti -> varmistetaan turvallinen säiliöratkaisu.

Teollisuussäiliöt

- Teollisuussäiliöiden pitää täyttää KemTurvL:n ja sen nojalla annettujen säädösten vaatimukset -> palavien nesteiden säiliöiden pitää lisäksi täyttää palavien nesteiden säiliöitä koskevat vaatimukset.
- TUKES hyväksyy teollisuudessa käytettävien säiliöiden sijoituksen laitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelyn yhteydessä.
- Säiliöiden rakenteen tarkastaa tarvittaessa hyväksytty tarkastuslaitos. Säiliöiden käyttöönottotarkastuksen tekee TUKES tai pelastuslaitokset.

PAKKOKEINOT JA SEURAAMUKSET

Toiminnan rajoittaminen

Tuotantolaitoksen toiminnan rajoittaminen (KemTurvL 109 §)

- Valvontaviranomaisen tulee kieltää tuotantolaitoksen tai sen osan käyttö taikka peruuttaa toiminnanharjoittamista koskeva lupa osittain tai kokonaan, jos toiminnanharjoittajan toteuttamissa toimenpiteissä onnettomuuksien estämiseksi ja rajoittamiseksi on todettu olevan vakavia puutteita. Sama koskee myös vaarallisten kemikaalien siirtoa.
- Jos toiminnanharjoittaja ei ole säädetyssä määräajassa toimittanut vaadittavaa ilmoitusta tai selvityksiä taikka muita tämän lain nojalla annettujen säännösten edellyttämiä tietoja toimenpiteistään onnettomuuksien estämiseksi tai rajoittamiseksi tai jos toiminnasta on todettu muutoin aiheutuvan 1 momentissa tarkoitettua vaaraa vähäisempää vaaraa, on valvontaviranomaisen asetettava toiminnanharjoittajalle riittävä määräaika asian korjaamiseksi.
- Valvontaviranomainen voi kieltää tuotantolaitoksen tai sen osan käytön taikka vaarallisen kemikaalin siirron, jos toiminnanharjoittaja ei ole korjannut asiaa annetussa määräajassa.

Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnolliset pakkokeinot (KemTurvL 123 §)

- Valvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämisuhalla siten kuin siitä uhkasakkolaissa [\(1113/1990\)](#) säädetään.

Rangaistukset

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset (124 §)

- Rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään [rikoslain 16 luvun 8 §:ssä](#).
- Rangaistus yleisvaarallisista rikoksista säädetään [rikoslain 34 luvussa](#).
- Rangaistus räjähdერიkoksesta säädetään [rikoslain 44 luvun 11 §:ssä](#).
- Rangaistus vaarallisen kemikaalin tai räjähteen taikka tämän lain 5 luvussa tarkoitetun tuotteen varomattomasta käsittelystä säädetään [rikoslain 44 luvun 12 §:ssä](#).
- Rangaistus ympäristörikoksista säädetään [rikoslain 48 luvussa](#).
- KemTurvL:n rikkomisesta voidaan tuomita myös, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *räjähdesäännösten rikkomisesta* sakkoon (125 §).

Lisätietoja: satu.rasanen@acts.fi

KIITOS!